

kerk waard; zelfs de haagsche lezerskring van dr Hoek. En daarom is het te betreuren, dat deze uit een hollandsche „bewerking“ (het z.g. Schatboek) van Ursinus citeerde, zeggende in een ernstig debat over de kerk-scheuring: dat is Ursinus. Ik heb nog pas het bewijs aangevoerd, dat Hoeksema in Amerika gewerkt is o.a. met een citaatje (uit een vertaling) van Mastricht, Lees je Mastricht zelf (in 't latijn) dan blijkt: hij zei er geen woord van. En nu gaat het met Ursinus al net zoo.

Pareus (D.) heeft in de editie van 1623 uitvoerig geschreven over de waarde van die door hem bezorgde editie (van Ursinus' catechismus-colleges) tegenover andere, die onderscheidene dingen bevatten, die niet van Ursinus zelf waren. In 1623 had hij de drukkers en boekhandelaars bezworen („adiuro vos“), en dit bij Christus en diens wederkomst, toch in vredesnaam niet af te wijken van zijn geëmendeerde editie; anders komt er verderf over de kerk. In de editie Hannoverae 1634 bezweert hij zijn zoon, Philippus Pareus, om toch als 't u-blijft te zorgen, dat die boekdruckers niet schouderophalend zich afmaken van zijn „bezwering“. In dezelfde editie komt Lubbertus den ouden heer Pareus bedanken, dat hij ervoor gezorgd heeft, dat al die ongelukkigen, die Ursinus zooveel onrecht deden door zijn werken te verhaspelen, hetzij in onnoozelheid, hetzij kwaadwillig, nu door Pareus' zorgvuldigheid in de uitgave van Ursinus' werk correctie kunnen krijgen. En in het Historisch Bericht aangaande D. Pareus' leven en sterven en geschriften (Opera, I, Francofurti, 1847, c. 3b/c 4a), wordt over de lijdensgeschiedenis van het uitgeven van alles en nog wat onder Ursinus' naam een boekje opengedaan. We hebben nog een detail al de vorige maal genoemd.

Dit alles is een waarschuwing. Het maakt voorzichtig, als een boek verschijnt, „Schatboek“, uit Ursinus, naar Pareus, vertaald en met tafelen voorzien door Festus Homolius, en „verrijkt“ met alles en nog wat door J. Spiljardus. Dat is het door dr Hoek gebruikte boek. Maar niet meer dan een paar kootjes van het gebesne van Ursinus ligt er in begraven. En Spiljardus kon niet goed vertalen. Als Ursinus spreekt over de coherentie (den samenhang) van Woord en sacrament, dan verknoelt Spiljardus. En dr Hoek loopt er in. Niet erg. Behalve als je kandidaten wegzendt.

K. S.

Laatste woord

Dr Hoek had na dat ik hem verwees naar de latijnsche editie van Ursinus van 1634 beweerd, dat de door mij daaruit geciteerde zinnen „voor het eigenlijke punt in kwestie NIETS zeggen“. En kwam toen aanzetten met 'n nederlandsch zinnetje, dat in zijn oorspronkelijken vorm precies bevatte wat ik had aangehaald, maar dat volgens dr Hoek WEL zou beweren wat hij betoogde. Maar over die kwestie had hij niets mogen zeggen zonder ook de latijnsche editie te raadplegen. Door zijn stellige, en nog al gedurfde bewering vestigde hij den indruk, dit wel gedaan te hebben. Het blijkt niet zoo te zijn. Maar dan is zijn vrijmoedige bewering lichtvaardig gebleken.

Maar nu iets, dat nog meer bevreesd: Zelfs in de ongelukkige en essentiele gedeelten wegensjende bewering van Spiljardus had dr Hoek nog kunnen worden gewaarschuwd. Want onmiddellijk op het door hem uit die slordige vertaling aangehaalde gedeelte volgt (wat hij niet aan zijn lezers doorgaf):

„De predicatie des Woords is gelijck een open brief (het bekende „diploma“, K.S.) ende de sacramenten, gelijck zegelen AAN DEN BRIEF (het „diploma“, K.S.) GEHANGEN: De brief (t diploma, K.S.) is het Evangelium, WELCKER SUMMA IN DE ARTIJCKELEN DES GHELOOFS VERVATET, ENDE DUS VERRE VERKLAERT IS.“

Ma dunkt: „objectiever“ kan 't niet. En anti-synodaler ook niet. De leer des evangelies, de inhoud der 12 artikelen, die wordt vermeld, dat zegt zelfs Spiljardus „bewerking“ van Ursinus.

Dat dr J. Hoek in een zoo ernstig conflict, als ook hij mede bestendigd heeft (in Den Haag) nog volhoudt: de sacramenten verzegelen inwendige aanwezige genade, is tegenover deze zinnen onbegrijpelijk. Het is er immers rechtstreeks mee in strijd. En dr Hoek heeft deze zinnen wel degelijk gelezen. Waarom liet hij ze weg?

En waar ik duidelijk aanwees (29 Juli, bl. 357, kol. 1) dat dr Hoek, juist door ook deze uitspraak (zegelen aan het diploma) te negeren, zij het onbedoeld „hanneste“, daar moet ik dit woord handhaven. Hij heeft de kern wel degelijk gelezen. Zelfs in zijn z.g. editie van 1657.

K. S.

„In de hand stoppen“

We hebben in ons vorig nummer ons bezig gehouden met den brief van een niet-vrijgemaakte abonnee, en zouden het slot van dat epistel nog onder de oogen zien. Zijn op één na laatste opmerking luidt aldus:

In Uw driestar „Presenteeren“ in de Ref. van 12/8 haalt U enige woorden van ds H. Bouma aan. Ds Bouma beweert, dat de Belijdenis, als ze zegt, dat de goddeloze de waarheid van het sac. niet ontvangt, niet bedoelt dat die waarheid de goddeloze niet in de hand gestopt wordt, maar dat de goddeloze die waarheid niet accepteert. Maar het geloof is een gave Gods, m.a.w. het accepteren is geen vrije daad van de mens, maar wordt hem door God in de hand gestopt. Daarom maakt het niets uit, wat de belijdenis hier bedoelt. Want als zij zou bedoelen, dat de goddeloze de waarheid van het sac. niet accepteert, zou ze daarmee zeggen, dat dat accepteren (dat behoort ook tot de afgebeelde weldaden, de waarheid van het sac.) die goddeloze niet in de hand gestopt wordt.

Tot zoover inzender. Hij vergist zich, want:

a) „Het geloof is een gave Gods“, zegt hij terecht. Maar hij concludeert nu: „het accepteren is geen vrije daad van den mensch“. Dat is een geweldige vergissing. Wat kan het woord „vrij“ al niet beteekenen? Alles en nog wat. „Vrij“ beteekent bij de vaderen ook heel wat. Soms was de betekenis *positief* (is de wil „vrij“, zooals

God vrij is, of Adam vrij was voor den val? Neen). Soms was de betekenis *negatief* (is de wil „vrij“, d.w.z. vrij van mechanischen dwang? Ja). Welnu: hier bedoelt onze schrijver — zie zijn eigen woorden — een tegenstelling met PASSIEF (zoo omschreef ds Bouma het woord zeer duidelijk, „in de hand gestopt krijgen“ (zie Ref., bl. 378, kolom 3, al. 3 v.o.). Maar gelooven is volgens den Catechismus „voor waarachtig houden“ (d.w.z. als waarachtig behandelen, zie mijn „Catechismus“ op Z. 7) en „vast vertrouwen“. Actief dus. Als Gods gave aan mij de gave der levendmaking is, dan is „leven“ toch geen passiviteit? De liefde is ook een gave Gods; is ze daarom passief? Een verkregen daad is toch *daad*?

b) Het maakt wel degelijk iets uit, wat de belijdenis bedoelt. Zij kan immers niet bedoelen, dat het accepteren (actief) speciaal den goddeloze „niet in de hand gestopt wordt“ (passief). Want hoezeer de confessie ervan belijdenis doet, dat van God alle geestelijke gaven ontvangen moeten zijn, toch legt zij op de verantwoordelijkheid van den mensch den nadruk. Zij wil ongetwijfeld zeggen, dat de goddeloze schuldig staat door niet te accepteren wat de Heere in het sacrament (om met Calvin te spreken) „praesenteert“.

c) Trouwens, dat heele begrip van „in de hand gestopt geloof“ moet briefschrijver laten varen. Geloof krijgen is wat anders dan een rijksdaalder in de hand gestopt krijgen. Gebruik liever de taal der belijdenis: het geloof wordt gewerkt in ons hart; door het evangelie; de wil om te gelooven, ook die wordt in den mensch teweeggebracht (D. L., III—IV, 14); en de H. Geest dringt door in de binnenste deelen van het hart, dat Hij opent, vernieuwt, enzovoort, m.a.w. Hij maakt, dat wij weer zelf willen (11, 12) en zelf werken.

d) Bovendien, art. 35 der belijdenis spreekt over het avondmaal. Dat wordt geen mensch „in de handen gestopt“; men moet zich voorbereiden, aangaan, komen, eten, drinken, „prendre“ (dit woord komt in een vertaling voor). Daarom ook in de confessie die voorbeelden van Judas en van Simon den „toovenaar“. Judas nam het pascha; Simon nam (als volwassene) den doop. Het zou een rare voorbereidingspreek worden in inzender's gemeente, indien daar betoogd werd, in de voorbereidingspreek, dat het avondmaal haar „in de handen gestopt“ ging worden over een week.

K. S.

Stoutigheid

Onze inzender schrijft ten besluite:

Ik begrijp heel goed, dat U de kleine kinderen der gemeente niet houdt voor wedergeboren, dat doe ik ook niet. Maar hoe U kunt zeggen, dat het sac. de gelovige gebruiker niet verzekert, dat hij inwendige genade bezit, is me een volslagen raadsel. Kunt U misschien in de Ref. dat raadsel voor mij oplossen?

Ook hier vergist inzender zich. Want:

a) „Begrijpt“ hij heel goed, dat ondergeteekende de kleine kinderen niet houdt voor wedergeboren? Maar hoe kan hij dan vrede ermee hebben, dat zijn kerkeraad hem losscheurt — doch dit dan met z'n eigen goedvinden — van zijn broeders, die niet konden en ook niet mochten beloven, dat zij niets zouden leeren dat niet heelemaal („ten volle“) overeenstemde met het bekende zinnetje uit 1905? Dat was de officiële reden voor schorsing, afzetting, preekstoelsluiting etc. Kan hij nog één dag eraan meedoen, dat menschen, die ook zijn eigen rechten beschermen tegen usurpatoren, publiek van hem gescheiden blijven? Hij doet toch mee? Elken Zondag?

b) Ook hij zelf houdt nog de kinderen niet voor wedergeboren? Maar dat is niet „in orde“, volgens de door zijn synode gepredikte en door hem in feite aanvaarde orde. „In zijn handen gestopt“ is die orde niet — want hij is geen zuigeling, maar een man- & twee-beenen. In 1941 was hij wel degelijk gebonden, dat 1905-zinnetje te leeren. Hij evengoed als dien candidaat. Bij den doop van (eventueel) zijn kind werd de doopvraag zoo gesteld en werd zijn ja dus zoo geïnterpreteerd. Later heeft men — o schande van wetoverbrenging zonder boetedoening over de op de eerste „wet“ gegronde z.g. vonnissen — de vervangingsformule bindend opgelegd. Daar leeft inzender nu al zooveel jaren onder. En die formule — dat is bezwezen, dat zegt ze ook zelf — houdt ook de onderstelde wedergeboorte in; lees maar wat er staat. Gelijk de onderstelde uitverkiezing. Ook ons blad sprak daar uitvoerig over; we komen er niet op terug.

c) Het „volkomen raadsel“ moge intusschen door ons breede antwoord zijn opgelost. Temeer, omdat van den overvloed van argumenten, die ondergeteekende aan dr. Hoek gaf, door schrijver maar een heel klein beetje is aangeroerd. Die niet bestredene blijven uiteraard ook hun kracht behouden.

En nu nog één woordje ten afscheid.

K. S.

God, de ondersteller?

Een allerlaatste woord over inzender. Een woord van „toepassing“. Inzender — zie boven — verklaart rustig: ik houd de kinderen niet voor wedergeboren. Wij vragen hem: waarom niet, op Uw standpunt? U zegt, geachte inzender:

„Het sacrament verzekert iederen geloovigen gebruiker, dat hij inwendige genade bezit.... Het bevestigt hem o.a., dat hij het geloof bezit.... Het zegt hem: gij zijt een geloovige.... Het zegt tot hem: in beginsel bezit ge nu reeds al Gods weldaden.... Zoodra de kinderen tot geloof komen, maken ze door hun geloof hun doop tot een verzekering, dat ze inwendige genade bezitten.... Hoe u (d.w.z. K.S.) kunt zeggen, dat het sacrament den geloovigen gebruiker niet verzekert, dat hij inwendige genade bezit, is me een volkomen raadsel.“

Altemaal letterlijke uitspraken van u zelf.

Nu één van beide:

OF:

„het“ sacrament (doop en avondmaal) begint met dat

zeggen, dit verzekeren, pas, als een gedoopte is gaan gelooven.

OF:

het doet dit dadelijk als er iets in de sacramentshandeling gezegd wordt; dus ook bij den kinderdoop.

In het eerste geval moet u, inzender, concluderen: bij den kinderdoop zegt het sacrament IETS, maar later zegt het wat meer, en dan nog wel het beslissende. Maar dan vraagt iedereen u: hebt u dat „nádere“ zeggen al eens vernomen? U zult moeten antwoorden: neen. Wanneer begint het sacrament dan wel te spreken met dien volen, aangevulden, inhoud? Soms bij het eerste avondmaal? Maar als de gebruiker iemand is, die later afwijkt? Simon den toovenaar? Judas? Neemt het sacrament dan zijn bewering terug? Zoo ja, dan heeft God iets „beweerd“, „verzekerd“ nog wel, dat in vele gevallen niet waar is. God is dan de auteur eener onderstelling, tot het tegendeel blijkt. Ik noem dat ongerijmd en verwerpelijk. Temeer waar de „onderstelling“ in het onderstelde geval zou zijn aangekondigd als „verzekering“!

In het tweede geval verzekert God ook al in den kinderdoop door de doopsformule (die nooit wordt aangevuld): Gij bezit inwendige genade. Dat betekent dan: dat God een geloovigen doopeling onderstelt, en dus ook diens geloof onderstelt, en dat Hij al weer die onderstelling kleedt in den vorm eener verzekering. Ook dat is ongerijmd en verwerpelijk. Ik houd dus inzender aan zijn eigen woorden en zeg: u komt uit dien wirwar niet uit — Tenzij.....

Tenzij u zich radicaal laat afbrengen van uw constructie en van het subjectivisme van uw synode en uw plicht doet door saam te gaan leven met wie om de weigering van de belofte van het niets anders dan zulke incongruenties te leeren door usurpatoren van u afgetrokken zijn, terwijl u hadt moeten zeggen: pardon, ik ben er ook nog, ik, belijdend lid en geen marionet.

Want u hebt u vastgebeten door het zeggen: de geloovig geworden doopeling „MAAKT“ Gods verzekering tot die en die verzekering met dien en dien inhoud. Breek toch met deze goedbedoelde, maar onhoudbare gedachtenfout. U hebt de consequentie van dr J. Hoek en diens ondoordachte acceptatie van dr F. L. Bos' nieuwste theorie getrokken. En u kwam terecht bij een pijnlijke anomalie.

U hebt bedoeld: een geloovige daad van mij bevestigt (voor mijn geloof) dat ik geloof ontvangen heb. Maar uw geloovige daad is een aanneming van Gods belofte. Geen uitbreiding ervan. Ook niet een uitbreiding door een biografische notitie: N. N. werd een geloovig man.

K. S.

Glorie- en kruises-theologen

Jaren achtereen hebben de Barthianen ons opgehouden met de onderscheiding van: „theologie der glorie“ en „theologie des kruises“. Eerstgenoemde is dan het boze bedrijf van zulke dwazen als wij zijn: wij denken n.l. zeer veel te kunnen „weten“ (op gezag der Schrift, overigens). Doch die tweede was dan die van Barth e.s.: zij droegen het kruis ook theologisch; ze „wisten“ niet, maar „vroegen“; ze werden uit de oude vastigheden „teruggeworpen“ op de „onzekerheid“. De glorie-theologen wisten precies wat goed en wat kwaad was; de kruises-theologen begrepen, dat de „werkelijkheid“ alleen God bekend was; vandaar dat de paradox hun liefkoosde figuur was; en later „het teeken“!

Zooeven trof mij een uitspraak van Luther, die ik overneem uit het levensbericht van David Pareus, Opera van D. Pareus, I, Francofurti, c. 4, a. Volgens wat daar staat, schreef Luther (Praef. in Ps. ad Theol. Stud.): „de glorie-theoloog noemt kwaad goed en goed kwaad; de kruises-theoloog noemt datgene wat de werkelijkheid is (id quod res est); hij noemt het kind bij zijn naam.“

Dat klinkt wel 'n tikje anders. O, ons tegenwoordig gedraai-met-woorden!

K. S.

Scheuring in de Geref. Ver. voor Drankbestrijding

„Zo luidde — aldus ds J. v. Herksen, hoofdredacteur van „Ons Maandblad“ der z.g. „Geref. Ver. voor Drankbestrijding“ — de kop van het artikelje, dat het Dagblad „Trouw“ aan onze 50e jaarvergadering wijdde. Ik heb er behoefte aan — we citeren verder ds v. Herksen — openlijk uit te spreken, dat deze suggestieve kop tendentius is en dat de weergave van wat in Utrecht gebeurde niet alleen onvolledig is, maar ook onjuist. En zeer bealst moet ik de redacteurs van enkele Kerkbodes alsook van „De Roepers“ corrigeren, die, afgaande op wat ze in „Trouw“ gelezen hadden, hierover schreven als zou één en ander van vrijgemaakte zijde tot stand gebracht zijn met voorbedachten rade. En de materie van het beslotene en de gang van zaken weersprekt dit. Met zulke suggesties wordt niemand en niets gediend!“

Tot zoover ds v. Herksen.

Wat hij in dit geval terecht afkeurt, is overigens regeli ook bij zijn naaste vrienden op ander „terrein“.

K. S.

Proceskosten studentencorps

Weer kwamen we vooruit. Volgende personen hielpen deze week een handje: S. v. D. te S. f.1.—; G. B. te R. f.2.50; J. te B. f.1.—; J. V. te O. (met heel prettig bij-schrift) f.1.—; B. N. te R. f.5.—; mej. H. J. U. te H. f.10.—; G. J. de V. te V. f.5.—; G. S. te R.-Z. f.2.50; N. N. te H. (bijljet nr 78) f.2.50; J. W. B. te Z. f.10.—; Y. de J. te A. (die blijkens zijn leuke bij-schrift „de zoon in het water kan zien schijnen“) f.1.—. Geogost in deze ééne week dus f.41.50.

Verleden week stonden we voor de tweede reeks op f.214.80. Aanwinst deze week f.41.50. Stand voor de tweede reeks op Zaterdagmorgen alzo f.256.30.

U ziet: de zaak leeft nog. En de giro werkt nog. En het hart klopt nog. Mijn gironummer is 127278. Op bijljet niet vergeten aan te teekenen: proceskosten studentencorps. En allemaal nog eens extra bedankt.

K. SCHILDER.